

ЕПІЗООТИЧНА СИТУАЦІЯ ЗІ СКАЗУ ТВАРИН У ПІВНІЧНИХ ТА ЗАХІДНИХ ОБЛАСТЯХ УКРАЇНИ

А. Ю. Данильченко, В. В. Недосеков
nastasija379@gmail.com

Національний університет біоресурсів і природокористування України,
вул. Полковника Потехіна, 16, м. Київ, 03041, Україна

Однією з найбільш значущих інфекційних хвороб тварин на території України є сказ. В Україні щорічно реєструється значна кількість спалахів цього захворювання серед тварин різних видів — диких м'ясоїдних, домашніх та сільськогосподарських тварин. Найбільша кількість випадків спостерігається у диких м'ясоїдних. Вогнища сказу в Україні трапляються практично по всій території.

У цій роботі проаналізовані випадки сказу на території Північної та Західної України. Незважаючи на всі методи боротьби, проведення вакцинацій, контроль диких та безпритульних тварин, випадки захворювання на сказ все ж трапляються. У статті наведено відомості про поширення сказу в північних та західних областях України — Житомирській, Рівненській, Волинській, Львівській, Тернопільській, Хмельницькій, Чернівецькій, Івано-Франківській, Закарпатській за 2008–2016 рр.

На території Північної та Західної України за 9 років зареєстровано значну кількість випадків сказу тварин. Найбільше випадків — 30 % з 9 областей України — припадає на Хмельницьку обл., 22 % — на Житомирську обл. Ці показники свідчать про те, що з 9-ти областей північної та західної України Хмельницька і Житомирська області мають найнапруженішу епізоотичну ситуацію щодо сказу тварин: там налічується 52 % випадків сказу, тоді як в інших семи областях — лише 48 %. Відзначено, що епізоотична ситуація зі сказу за 2008–2016 рр. у вказаних регіонах є нестабільною і характеризується періодичними підйомами та спадами напруженості.

На основі порівняльного аналізу показників поширеності сказу за 2008–2016 рр. проведено епізоотологічне районування північних та західних областей України, що дало змогу розділити територію на три зони: з низькою, середньою та високою напруженістю епізоотичної ситуації.

Ключові слова: СКАЗ, ЕПІЗООТИЧНА СИТУАЦІЯ, НАПРУЖЕНІСТЬ, ВИПАДКИ СКАЗУ, ПІВНІЧНІ ТА ЗАХІДНІ ОБЛАСТІ

ЕPIZOOTIC SITUATION ON ANIMAL RABIES IN THE NORTHERN AND WESTERN REGIONS OF UKRAINE

A. Danilchenko, V. Nedosekov
nastasija379@gmail.com

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine,
16 Heroiv Oborony str., Kyiv 03041, Ukraine

One of the most significant infectious diseases of animals in the territory of Ukraine is rabies. In Ukraine, a significant number of outbreaks of this disease are recorded among animals of different species, namely wild carnivores, domestic and farm animals. The greatest number of cases is observed in wild carnivores. Flash of rabies in Ukraine are observed almost throughout the territory.

In the article, the cases of rabies in the territory of Northern and Western Ukraine are analyzed. Despite all methods of control, vaccination, control of wild and stray animals, cases of a rabies disease still occur. The article contains information about the spread of rabies in the northern regions of Ukraine, namely: Zhytomyr region, Rivne region, Volyn region, Lviv region, Ternopil region, Khmelnytsky region, Chernivtsi region, Ivano-Frankivsk region, Zakarpattia region in 2008–2016.

On the territory of Northern and Western Ukraine over the past nine years a significant number of cases of animal rabies have been recorded. Most cases — 30 % of the nine regions of Ukraine are recorded in the Khmelnytsky region, and 22 % in the Zhytomyr region. These percentages show that among the nine regions of northern Ukraine, Khmelnytsky and Zhytomyr regions have a tense epizootic situation for rabies in animals, they account for a large number of cases of rabies — 52 % meanwhile in the remaining seven regions there are only 48 %. It is noted that an epizootic situation of rabies in analyzed regions is unstable, it is characterized by periodic ups and downs of tension.

A comparative analysis has been carried out for all nine years, where the numbers of registered rabies animals are presented in the form of data that are divided into three groups — with low, medium and high epizootic status.

Keywords: RABIES, EPIZOOTIC SITUATION, CASES OF RABIES, EPIZOOTIA, NORTHERN AREAS

ЭПИЗООТИЧЕСКАЯ СИТУАЦИЯ ПО БЕШЕНСТВУ ЖИВОТНЫХ В СЕВЕРНЫХ И ЗАПАДНЫХ ОБЛАСТЯХ УКРАИНЫ

А. Ю. Данильченко, В. В. Недосеков
nastasija379@gmail.com

Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины,
ул. Полковника Потехина, 16, г. Киев, 03041, Украина

Одной из наиболее значимых инфекционных болезней животных на территории Украины является бешенство. В Украине ежегодно регистрируется значительное количество вспышек этого заболевания среди животных разных видов, а именно диких плотоядных, домашних и сельскохозяйственных животных. Наибольшее количество случаев наблюдается у диких плотоядных. Очаги бешенства в Украине наблюдаются практически по всей территории.

В данной работе проанализированы случаи бешенства на территории Северной и Западной Украины. Несмотря на все методы борьбы, проведение вакцинаций, контроль диких и бездомных животных, все же отмечают случаи заболевания бешенством. В статье приведены сведения о распространении бешенства в северных и западных областях Украины, а именно: Житомирской, Ровенской, Волынской, Львовской, Тернопольской, Хмельницкой, Черновицкой, Ивано-Франковской, Закарпатской за 2008–2016 годы.

На территории Северной и Западной Украины за 9 лет зарегистрировано значительное количество случаев бешенства животных. Больше всего случаев — 30 % из 9 областей Украины приходится на Хмельницкую область, а 22 % — на Житомирскую область. Данные показатели свидетельствуют о том, что из 9 областей северной и западной Украины Хмельницкая и Житомирская области имеют наиболее напряженную эпизоотическую ситуацию по бешенству животных: там насчитывается 52 % случаев бешенства, тогда как в остальных 7 областях — всего лишь 48 %. Отмечено, что эпизоотическая ситуация по бешенству за 2008–2016 годы в указанных регионах является нестабильной и характеризуется периодическими подъемами и спадами напряженности.

На основе сравнительного анализа показателей распространенности бешенства за 2008–2016 годы проведено эпизоотологическое районирование северных и западных областей Украины, что позволило разделить территорию на три зоны: с низкой, средней и высокой напряженностью эпизоотической ситуации.

Ключевые слова: БЕШЕНСТВО, ЭПИЗООТИЧЕСКАЯ СИТУАЦИЯ, НАПРЯЖЕННОСТЬ, СЛУЧАИ БЕШЕНСТВА, СЕВЕРНЫЕ И ЗАПАДНЫЕ ОБЛАСТИ

Однією із найбільш значимих інфекційних хвороб є сказ, який характеризується особливістю відносин паразит-хазяїн, втягненнями в епізоотичний процес нових видів тварин і формуванням нових вогнищ. Сказ — це зооноз, який є гострим вірусним захворюванням всіх теплокровних тварин і характеризується надзвичайно високою летальністю. Сприйнятливі до цього захворювання домашні та дикі тварини усіх видів, а також людина [2–4].

В Україні сказ — досить поширене гостре інфекційне захворювання. Останнім часом загальною тенденцією захворюваності на сказ стало переважання його прояву серед диких м'ясоїдних, а саме лисиць, та серед домашніх

м'ясоїдних — котів та собак, частіше трапляються змішані епізоотичні вогнища [3, 1, 5–7].

Мета роботи — вивчення епізоотичної ситуації щодо сказу, дослідження динаміки цієї епізоотії за 2008–2016 рр., структура й особливості прояву епізоотичного процесу в умовах північних та західних областей України.

Матеріали та методи

Для епізоотичного аналізу використовували матеріали та документи ветеринарної звітності північних та західних областей України за 2008–2016 рр., дані річних звітів діагностики та статистичні дані регіональних

державних лабораторій ветеринарної медицини Житомирської, Рівненської, Волинської, Львівської, Тернопільської, Хмельницької, Чернівецької, Івано-Франківської, Закарпатської областей, акти епізоотологічних досліджень неблагополучних щодо сказу пунктів, матеріали конференцій з проблем сказу.

Результати й обговорення

На території північних та західних областей України за 2008–2016 рр. було зареєстровано 3040 випадків захворювання на сказ тварин різних видів (рис. 1). Найбільша кількість випадків сказу реєструється у Хмельницькій області — 906 тварин або 30 %. Наступною за кількістю заражених тварин є сусідня Житомирська область — 682 зареєстровані тварини, що становить 22 %. У всіх інших областях північної та західної України цей показник не перевищує 13 % (рис. 1). Найнижчий відсоток скажених тварин реєструється в Закарпатській області — 85 тварин або 3 %, в Івано-Франківській та Львівській областях — по 6 % заражених тварин від загальної кількості скажених тварин з 2008 по 2016 рр.

Тепер розглянемо, як змінювалася напруженість епізоотичної ситуації в досліджуваних областях за 2008–2016 рр., розділивши дев'ять років на періоди по три роки (рис. 2–4).

На рис. 2 видно стан епізоотичної ситуації за 2008–2010 рр. Як бачимо, майже в усіх областях Північної та Західної України він низький, окрім Житомирської та Хмельниць-

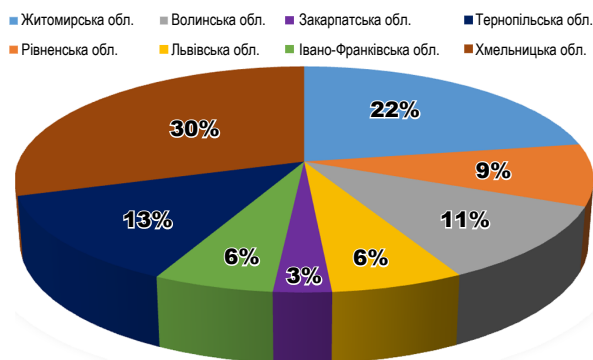

Рис. 1. Випадки сказу тварин у північних та західних областях України за 2008–2016 рр.

Fig. 1. Cases of rabies of animals in the northern and western regions of Ukraine during the last 9 years (2008–2016).

Рис. 2. Напруженість епізоотичної ситуації зі сказу у північних та західних областях України за 2008–2010 рр.
Fig. 2. Tension of the epizootic situation in the northern and western regions of Ukraine for 2008–2010

Рис. 3. Напруженість епізоотичної ситуації зі сказу у північних та західних областях України за 2011–2013 рр.
Fig. 3. Tension of the epizootic situation in the northern and western regions of Ukraine for 2011–2013

Рис. 4. Напруженість епізоотичної ситуації зі сказу у північних та західних областях України за 2014–2016 рр.
Fig. 4. Tension of the epizootic situation in the northern and western regions of Ukraine for 2014–2016

кої областей, де епізоотична ситуація значно напруженіша.

На рис. 3 показано стан епізоотичної ситуації за 2011–2013 рр. Порівняно з рис. 2 видно, що ситуація у Волинській області дещо змінилася — погіршилася. Епізоотична ситуація на Житомирщині та Хмельниччині так само залишилася найнапруженішою.

На рис. 4 показано стан епізоотичної ситуації вже за 2014–2016 рр., з чого можемо зробити висновок, що за три роки епізоотична ситуація зі сказу в північних та західних областях України значно погіршилася. У всіх областях, окрім Львівської, Закарпатської та Чернівецької, напруженість епізоотичної ситуації зросла з низького до середнього рівня. У Житомирській та Хмельницькій областях рівень напруженості епізоотичної ситуації дещо знизився.

На основі порівняльного аналізу показників поширеності сказу за 2008–2016 рр. проведено епізоотологічне районування північних та західних областей України, що дало змогу розділити територію на три зони: з низькою, середньою та високою напруженістю епізоотичної ситуації.

До зони з високою напруженістю епізоотичної ситуації належать Хмельницька та Житомирська області, де за 9 років зареєстровано 1588 випадків захворювання тварин на сказ, що становить 52 % від загальної кількості випадків.

До зони з середньою напруженістю епізоотичної ситуації віднесено Рівненську, Волинську та Тернопільську області, де зареєстровано 995 випадків сказу, що становить 33 % від загальної кількості випадків сказу.

До зони з низькою напруженістю епізоотичної ситуації належать Львівська, Закарпатська та Івано-Франківська області, де було зареєстровано 457 випадків сказу, що становить лише 15 % від загальної кількості випадків сказу.

Висновки

1. Епізоотологічне районування північних та західних областей України показало,

що упродовж 2008–2016 рр. найбільша кількість випадків сказу реєструвалася у Хмельницькій та Житомирській, найменша — у Львівській, Івано-Франківській та Закарпатській областях.

2. Аналіз епізоотичної ситуації щодо сказу у північних та західних областях України за 9 років показав, що найвища кількість зареєстрованих випадків захворювання припадає на період 2011–2013 рр.

Перспективи подальших досліджень.

Проводитиметься аналіз епізоотичної ситуації щодо сказу в усіх областях України за кількістю зареєстрованих випадків та видовою структурою захворюваності тварин на сказ по 2018 р. Здійснюватимуться кореляційні дослідження з державами, які межують з Україною, для встановлення взаємозв'язку між видовою структурою захворюваності тварин на сказ та напруженістю епізоотичної ситуації.

1. Atamas V. Ya., Perotskaya L. V., Maslenikova S. I. Features of epizootology of rabies of animals in the southern regions of Ukraine. *Agrarian Bulletin of the Black Sea Region*, 2008, vol. 42, pp. 8–11. (in Ukrainian)

2. Busol V., Gorzeeva V., Postoy V. Epizootic monitoring. *Skas. Veterinary Medicine of Ukraine*, 2002, no. 4, pp. 8. (in Ukrainian)

3. Golovko V. O. Waste of animals and its epizootiological features within the Kharkiv region. Problems of zoinengineering and veterinary medicine. *Collection of scientific works. Veterinary science*, Kharkiv, 2009, vol. 19, no. 44, part 2, pp. 244–250. (in Ukrainian)

4. Kathiriya J. B., Sindhi S. H., Kalaria V. A., Parmar K. H. *Rabies in Animals and its Zoonotic Importance*. Department of TVCC, Veterinary College, JAU, Junagadh, 2015, pp. 115–121.

5. Padalka O. V. The dynamics of the epizootic process and the tension of the epizootic situation with respect to rabies in different regions of Ukraine. *Agrarian Bulletin of the Black Sea Region*, 2003, vol. 21, pp. 46–50. (in Ukrainian)

6. Savenko M. M. Epizootic peculiarities of the rage of animals in the Kirovograd region. Problems of zoinengineering and veterinary medicine. *Collection of scientific works. Veterinary science*, Kharkiv, 2015, vol. 30, no. 50, part 2, pp. 190–193. (in Ukrainian)

7. Vorzhikhivsky O. M. Fighting with a fairy tale. About the state of struggle with a fairy tale in Ukraine. *Health of animals and medicines*, 2004, vol. 8, pp. 4–5. (in Ukrainian)